

DOI: 10.31866/2410-1176.41.2019.188519

УДК 78.038.6

**ПОЛІСТИЛІСТИКА ЯК ЯВИЩЕ
ПОСТМОДЕРНІЗМУ**

Каплієнко-Ілюк Юлія Володимирівна
Кандидат мистецтвознавства, доцент,
ORCID: 0000-0002-6114-9680,
e-mail: yuliyakaplienko@gmail.com,
Чернівецький національний університет
імені Ю. Федьковича,
вул. Коцюбинського, 2, Чернівці, Україна, 58012

Мета статті – визначити роль полістилістики в контексті культурних процесів ХХ ст., серед яких найвагоміше місце належить явищу постмодернізму. Методологія дослідження полягає у застосуванні таких методів: теоретичного узагальнення і ретроспективного аналізу, що дають змогу теоретично підтвердити важливість висунутих положень, історико-культурологічний метод, який характеризує сутність процесів розвитку культури, діалектичний та системний підходи, що дають змогу використовувати знання різних галузей мистецтвознавства та суміжних наук, герменевтичний метод, який застосований для інтерпретації понять, що використовуються в дослідженні. Наукова новизна полягає в системному висвітленні проблем полістилістики в культурному просторі другої половини ХХ – початку ХХІ ст., що характеризується явищем постмодернізму, з його інтертекстуальністю та стильовим розмаїттям. Висновки. Досліджено другу половину ХХ ст. з її синтетичним стильовим змішуванням, плюралізмом, різнобарвністю, що проявилось й у полістилістиці. Виявлено зв'язок полістилістики з пошуками нових концепцій, які розкривають особливості стильової системи другої половини ХХ ст. Охарактеризовано інтертекстуальність як основу полістилістики, що демонструє методологію художнього мислення та характеризує сучасний культурний простір. Зроблено висновки стосовно композиторського мислення ХХ ст. і сучасного періоду історії музики, в основі якого лежать принципи взаємодій культур, що виражені їхнім діалогом та полілогом, інтертекстуальністю, інтеграцією жанрово-стильових ознак, проявом міжкультурних контамінацій у сфері семіотики, формотворчих процесів. Усі ці ознаки вказують на полістилістичний характер музичного мистецтва постмодернізму.

Ключові слова: полістилістика; постмодернізм; музичний текст; інтертекстуальність; діалог культур

Вступ

Проблеми стилю останнім часом дедалі більше зацікавлюють мистецтвознавців. Музичне мистецтво останніх десятиліть ХХ – початку ХХІ ст. демонструє розмаїття стилів та одну з особливостей стильових взаємодій – полістилістику, що стала ознакою постмодерну загалом і творчого мислення сучасного композитора зокрема. Дослідження постмодернізму, стильових змішувань у ньому, проблем інтертекстуальності – актуальне завдання нинішнього музикознавства, яке потребує детальних розвідок та наукових узагальнень.

Наукова новизна дослідження полягає у системному висвітленні проблем полістилістики в культурному просторі другої половини ХХ – початку ХХІ ст., що характеризується явищем постмодернізму з його інтертекстуальністю і стильовим розмаїттям.

Полістилістика як явище неодноразово ставала об'єктом досліджень у сучасному музикознавстві. Починаючи від 70-х років ХХ ст. термін набув поширення і в зарубіжній, і в українській науковій сфері. Дослідницькі позиції А. Шнітке (1990) були підхоплені наступними поколіннями науковців та набули розвитку в працях С. Анохіної (2009), Л. Воротинцевої (2018), О. Єрмолович (2004), Н. Іллічової (2015), Є. Чигарьової (2012) та ін. Українське музикознавство теж не залишилось осторонь процесу дослідження одного з провідних напрямів сучасного мистецтва. Питання полістилістики, зокрема її значення в контексті постмодернізму й теорії інтертекстуальності, розглядаються в розвідках Ю. Грібіненко (2006), І. Коханик (2013), І. Ляшенко (1991), О. Самойленко (2002) та ін.

Мета статті

Мета статті – визначити роль полістилістики в контексті культурних процесів ХХ ст., серед яких найвагоміше місце належить явищу постмодернізму.

Методи дослідження: метод теоретичного узагальнення і ретроспективного аналізу, історико-культурологічний метод, діалектичний та системний підходи, герменевтичний метод.

Виклад матеріалу дослідження

Процеси, які відбулися на початку ХХ ст. у культурно-мистецькому процесі, спричинили переоцінку цінностей, що призвело до активної зміни стадій його розвитку, та, своєю чергою, стильових напрямів – авангарду, модернізму, постмодернізму, яким протистоїть консерватизм – антипод нових течій. Співіснування різноманітних художніх шукань характеризує перехідність епохи останніх десятиліть ХХ – початку ХХІ ст. Другу половину ХХ ст., коли акцентується увага саме на полістилістиці, називають постмодернізмом, який реалізується в полістилістиці, у взаємодії різних, навіть контрастних, стильових систем. Основний напрям у мистецтві того чи іншого часу визначає та надає назву епохам (середньовіччя, відродження, бароко, класицизм, романтизм), тому, як зазначає О. Єрмолович (2004), «багатостильова природа художньої культури ХХ століття дає підстави назвати його “епохою полістилістики”, або метафорично перефразовуючи сполучення “стиль епохи” – “епохою стилів”» (с. 32).

Сучасний культурний простір, за визначення багатьох дослідників, характеризується саме явищем постмодернізму, з його синтетичним стильовим змішуванням, плюралізмом, різнобарвністю, проявленими в полістилістиці. Тісний зв'язок полістилістики з естетико-філософськими основами постмодернізму одним із перших розкриває О. Соколов (1996; 2004), який у своїх роботах вивчає цей феномен в аспекті семіотичних досліджень культури.

Зв'язок полістилістики з пошуками нових концепцій характеризує стильову систему другої половини ХХ ст., де, за визначенням С. Анохіної (2009), «беруть участь елементи різнорівневих систем (елітарної і масової культури), різних епох, культурних типів, видів мистецтв, стилів, традицій, напрямків» (с. 4). Серед основних «культурологічних смислів» полістилістики дослідниця виділяє такі: «встановлення контакту з культурою минулих епох, просторово-часова реконструкція, апелювання до різних культурно-історичних пластів пам'яті, що породжують інтер- та гіпертекстуальність, цитатність, діалогізм» (Анохіна, 2009, с. 11). Пов'язуючи полістилістику з музичною культурою постмодернізму, науковець виділяє основні характеристики, що їх поєднують: «інтертекстуальність, принцип деієрархічності, паритет різноманітних культурних кодів, історична симультантність та діалогізм» (Анохіна, 2009, с. 11).

Характеристику постмодернізму широко представляють культурологічні дослідження, які ґрунтуються переважно на спостереженнях в літературі та його продукті – тексті. Збагачення відомостей про значення полістилістичного тексту, його апперцептивних якостей спостерігаємо в дослідженні О. Соколова (2004). На думку вченого, саме «в полістилістиці знаходить концентроване вираження одна з найважливіших естетичних установок постмодернізму, зафіксована в понятті авторитет тексту» (с. 107). У музикознавстві використовується поняття «музичний текст», визначення якого у світлі полістилістики спостерігається в розвідках О. Самойленко (2002), котра характеризує текст з позиції множинності композиційних утілень однакового смислу, групи смислових значень, та, з іншого боку, значеннєвої множинності композиційних прийомів.

Отже, важливий аспект постмодернізму – поняття інтертекстуальності, яке відносно постмодернізму відповідає поняттю текстології, «що артикулює феномен взаємодії тексту із семіотичним культурним середовищем в якості інтеріоризації зовнішнього» (Анохіна, 2009, с. 13). Кожен текст є відображенням світу та базується на комплексі текстів, що створювались авторами різних часів, які відображали в них власне бачення всього навколишнього, своє світовідчуття, свій «образ світу». Тому інтертекстуальність – це своєрідний метод та спосіб художнього мислення.

Понятійний апарат інтертекстуальності, його основа закладені М. Бахтінін (1979) ще на початку ХХ ст. Розвиваючи концепцію діалогічності тексту, вчений зробив висновок: «два висловлювання, віддалені один від одного і в часі і в просторі <...> при смисловому зіставленні виявляють діалогічні співвідношення, якщо між ними є хоча б будь-яка смислова конвергенція» (с. 303). Водночас текст розглядається дослідником як «своєрідна монада, що відображає в собі всі тексти (у межах) даної смислової сфери» (Бахтін, 1979, с. 282). Отже, тексти знаходяться в тісному діалогічному зв'язку між собою.

Теорія М. Бахтіна стала основою трактування інтертекстуальності наступних поколінь дослідників. Як зазначає Ю. Кристева (2004), саме йому належить початок наукового тлумачення феномену

інтертекстуальності, де «усякий текст – це всмоктування і трансформація будь-якого іншого тексту» (с. 167). Дослідниця проводить ідею відкритого полівалентного тексту.

Однак право на існування теорія інтертекстуальності отримала в її інтерпретації Р. Бартом (1989), який наголошував на семантичності тексту, багатозначності його смислу, що іноді неможливо розпізнати, оскільки текст «нескінченно відкритий у нескінченність» (с. 425). Кожен текст інтертекстуальний, адже «інші тексти присутні в ньому на різних рівнях у більш або менш упізнаних формах: тексти попередньої культури і тексти культури навколишньої» (Ильин & Цурганова, 1996, с. 218). Отже, інтертекст перетворюється в «розмите поле анонімних формул, <...> без свідомих або автоматичних цитат без лапок», а інтертекстуальність стає ознакою тексту, адже, як зазначає дослідник, «текст існує лише в силу міжтекстових відносин» (Барт, 1989, с. 428).

У поглядах Н. Пьєге-Гро (2008) інтертекстуальність розглядається як екстенсивне поняття, вибудоване на різних ремінісценціях та способах обміну, що встановлюються між конкретним текстом і «сучасною йому мовною цілісністю» (с. 53).

У дослідженні «Літературні лейтмотиви» Б. Гаспаров (1994), керуючись методом інтертекстуальності, бачить історичну перспективу та ретроспективу основою всього культурно-історичного процесу. Водночас учений роздумує про небезпеку семіотичного аналізу структури тексту та виявлення в ньому контексту: «"Структура тексту", вбираючи в себе "контекст", врешті-решт виявляється розмитотою або зруйнованою множинністю факторів, які діють у смисловому середовищі, що навколо тексту» (Гаспаров, 1994, с. 282).

Інтертекстуальність, за С. Анохіною (2009), перебуває в єдності із «феноменом ризоми», що «фіксує принципово нелінійний спосіб організації цілісності тексту», а його поліморфність «забезпечується відсутністю єдності семантичного центру та центруючої єдності культурного коду» (с. 13). Ризоморфність характеризує будь-який музичний текст, де ризома «постає як рухома культурна модель організації матеріалу, що репрезентується як конструкція з цитат Ризома, перенесена на музичний ґрунт, зберігає свої основні властивості – децентралізованість, множинність смислів» (Анохіна, 2009, с. 17).

Динаміку стильових взаємодій інтертекстуального характеру в епоху постмодернізму розглядає Н. Іллічова (Ильичёва, 2015), яка зазначає: «В умовах бурхливого розвитку постмодерністської інтертекстуальності, що розширила практику використання тем, персонажів та сюжетів минулих епох у сучасній літературі, в інших видах мистецтва, стають особливо актуальними так звані вічні образи» (с. 182). Дослідниця наводить приклад інтерпретації теми Фауста, образу середньовічного вченого-алхіміка, який продав душу дияволу заради надлюдських здібностей. Простежуючи багатовікову історію розвитку образу в літературі, Н. Іллічова (2011) наводить зразки найвідоміших музичних творів, пов'язаних з темою Фауста (опера А. Пуссера «Ваш Фауст», кантата (пізніше – однойменна опера) А. Шнітке «Історія доктора Іоганна Фауста») і робить висновок, що, незважаючи на різницю смислових та музичних парадигм, «музична мова обох творів використовує принципи полістилістики: від невловимих алюзій відносно чужого стилю, від роботи з різного роду моделями – жанровими, тематичними до прямого цитування чужих мелодій та зіткнення контрастних стильових утворень» (с. 184). Дослідниця стверджує, що вічні сюжети «акумулюють не тільки домінуючі в культурі ідеї, а також відповідні цій культурі провідні принципи стилуєтворення» (Ильичёва, 2015, с. 21).

Термін «інтертекстуальність» певною мірою замінює такі назви, як «запозичення», «вплив», «відштовхування» тощо, які позначають характер взаємодій. Водночас це поняття передбачає взаємодію «свого» й «чужого», національного й інтернаціонального, загального й часткового, минулого й сучасного. Поряд із традиційними типами інтертекстуальних відносин (Ж. Жегетті, Д. Чендлера), Ю. Грібіненко (2006) пропонує типологію означеного феномену, орієнтуючись на тенденції оцінного вибору автора: «виборча та підсумовуюча тенденції – з позиції обсягу і загальних меж текстологічного матеріалу; впорядковуюча та хаотична тенденції – з позиції структурування текстологічного матеріалу; стверджуюча ціннісно-значеннєвий бік текстологічного матеріалу та заперечуюча його тенденції – з позиції осмислення текстологічного матеріалу» (с. 5).

Отже, літературознавчий та лінгвістичний підходи до розгляду проблем тексту та інтертекстуальності можуть певною мірою застосовуватись у мистецтвознавстві, де окремі позиції демонструють відповідність. Теорія інтертекстуальності – це невід'ємна частина полістилістики, проте між ними спостерігається й певна різниця. Так, Є. Чигарьова (2012) зазначає: «Компаративістська спрямованість даного методу (полістилістики – Ю. К.-І.) та універсальний характер інтертекстуальних зв'язків ("світ як текст", "культура як текст") – з одного боку й естетично-локальний та історично-конкретний

характер полістилістики в музиці – з іншого. Основа полістилістики – зіставлення, у той час як інтертекстуальність звернена до архітипічного в художньому мисленні і спрямована на розкриття його генезису» (с. 36).

У якості «нової текстуальної парадигми» Ю. Грібіненко (2006) розглядає «гіпертекст», що виступає як «спосіб комунікації у суспільстві, орієнтованому на множинність інформаційних потоків, які не можуть бути одночасно сприйняті й засвоєні суб'єктом» (с. 6). Вказуючи на неможливість засвоєння усіх знань, дослідниця зазначає: «інформаційний простір, що прагне до системності <...> організується як гіпертекст, тобто як мережа досить автономних повідомлень, які можуть поєднуватися та розділятися в процесі виробництва та споживання інформації» (Грібіненко, 2006, с. 7). Явище інтертекстуальності певною мірою співвідноситься з ідеєю «інтернаціонального», висловленою І. Ляшенко. На думку дослідника, «етноінтеграційна функція художнього стилеутворення підноситься на якісно новий, тобто інтернаціональний рівень розвитку, коли найдієвіші та найусталеніші національно-стильові закономірності музично-образного мислення» (Ляшенко, 1991, с. 57).

І. Коханик (2013) вважає, що інтертекстуальність вийшла на рівень «естетичної рефлексії» та розуміється як: «метод художнього мислення», «спосіб організації художніх текстів», «принциповий художній прийом», «поетика сучасного мистецтва» та «методологія інтерпретації художнього тексту» (с. 68).

Отже, інтертекстуальність, як одна з основ полістилістики, демонструє методологію художнього мислення, що характеризує сучасний культурний простір як світ багатомовності та діалогу культур. Діалогізм у полістилістиці виражається співвідношенням «свого» та «чужого», зіткненням рідної мови та «чужої». Двомовність, за визначенням Г. Гачева (1988), – «це діалог світоглядів, систем світу» (с. 37). Теорія діалогу, що має певні прояви в теорії полістилістики, розроблена М. Бахтіним (1963), який розуміє діалог не тільки в мовному значенні, але й як філософсько-естетичну категорію та властивість «поліфонічного роману» Ф. Достоевського.

Концепція діалогу культур в контексті постмодернізму розроблялась у працях В. Біблера (1969; 1991). Дослідник вважає, що у ХХ ст. відбувається формування всеохоплюючого розуму, діалогічного розуму культури, який пронизує майже всі сфери життя – мистецтво, науку, основи буття людини. У діалогічному розумі проявляються етапи його формування: розум ейдетичний (Античність), розум, який причащає (європейське Середньовіччя), пізнавальний розум (Новий час). Такого роду діалог розумів – основа діалогу культур (Рабинович, 2006, с. 53).

Діалогізм мислення – характерний складник творчого процесу і творчого світогляду К. Ахо, Д. Адамса, Л. Беріо, К. Штокхаузена, Ф. Бусманса. К. Штокхаузен бачить майбутнє музики в її цілісній культурній організації та проводить ідею «світової музики», котра спроможна подолати європейську індивідуалізацію стилів та сприяти створенню єдиної, універсальної музичної мови. Визначення полістилістики з позиції діалогу подає Л. Воротинцева (2018), яка вказує, що це «діалог людини і культури, подібний акту творчості, естетичному засвоєнню різноманітних інформаційних потоків, що заповнюють художній простір авторської свідомості». Поряд з явищем діалогу С. Анохіна (2009) справедливо застосовує поняття полілогу та ставить його поруч з іншими якостями полістилістики (с. 16).

Висновки

Підсумовуючи вищевикладене зазначимо, що мистецтво ХХ ст. характеризується співіснуванням різних напрямів та художніх течій, серед яких особливе місце належить постмодернізму. У другій половині ХХ ст. особливого значення набуває полістилістика, яка відзначається тісним зв'язком з основами постмодернізму. Серед аспектів означеного напрямку виділяється поняття інтертекстуальності як своєрідного методу художнього мислення. В основі трактування інтертекстуальності лежить теорія діалогічності тексту М. Бахтіна. Інтертекстуальний текст передбачає заміну понять, які описують характер взаємодій та змішування «свого» й «чужого», національного й загальнокультурного, минулого й сучасного. Отже, діалог та полілог культур, інтертекстуальність, деієрархічність, інтеграція жанрів та засобів виразності, багатозначність різнокультурних проявів семіотики, порушення традицій, форм та інші ознаки постмодернізму одночасно характеризують полістилістичне мислення, що стало специфічною ознакою музичної культури другої половини ХХ ст.

Перспективи подальших досліджень визначаються розглядом проблем полістилістичного мислення у творчості композиторів сучасності та виявлення ознак загального та індивідуального в музиці початку ХХІ ст.

Список використаних джерел

- Анохина, С. В. (2009). *Полистилистика в музыкальной культуре постмодернизма*. (Автореферат диссертации кандидата культурологии). Краснодарский государственный университет культуры и искусств, Краснодар.
- Барт, Р. (1989). *Избранные работы: Семиотика. Поэтика*. (Г. К. Косиков, пер., ред.). Москва: Прогресс.
- Бахтин, М. М. (1963). *Проблемы поэтики Достоевского*. Москва: Советский писатель.
- Бахтин, М. М. (1979). Проблема текста в лингвистике, филологии и других гуманитарных науках. Опыт философского анализа. В М. М. Бахтин, *Эстетика словесного творчества* (с. 300-307). Москва: Искусство.
- Библер, В. С. (1969). Творческое мышление как предмет логики. В С. Р. Микулинский, & М. Г. Ярошевский (Ред.), *Научное творчество* (с. 167-220). Москва: Наука.
- Библер, В. С. (1991). *Михаил Михайлович Бахтин, или Поэтика культуры*. Москва: Прогресс.
- Воротынцева, Л. А. (2018). Современные подходы к проблеме полистилистики. *Философско-культурологические исследования*, 4. Взято из <http://fki.lgaki.info/2018/10/02/современные-подходы-к-проблеме-полис/>.
- Гаспаров, Б. М. (1994). *Литературные лейтмотивы. Очерки русской литературы XX века*. Москва: Наука.
- Гачев, Г. (1988). *Национальные образы мира*. Москва: Советский писатель.
- Грибінєнко, Ю. О. (2006). *Музична полістилістика у світлі теорії інтертекстуальності*. (Автореферат дисертації кандидата мистецтвознавства). Одеська державна музична академія імені А. В. Нежданової, Одеса.
- Ермолович, О. (2004). Феномен полистилистики в художественной культуре XX века. В А. А. Легчилин (Ред.), *Человек. Культура. Общество*, тезисы докладов I Междунар. науч. конф. студентов и аспирантов (с. 30-32). Минск: БГУ. Взято из <http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/46549/1/10.pdf>.
- Ильин, И. П., & Цурганова, Е. А. (Ред.). (1996). *Современное зарубежное литературоведение: Энциклопедический справочник*. Москва: Интрада.
- Ильичёва, Н. (2011). Полистилистика как феномен художественного творчества XX в. В *Знание. Понимание. Умение* (Вып. 3, с. 182-186). Москва: Музыка.
- Ильичёва, Н.И. (2015). *Полистилистика как феномен европейской художественной культуры*. (Автореферат диссертации кандидата культурологии). Московский государственный институт культуры, Москва.
- Коханик, И. (2013). Интертекстуальность как основа диалога в пространстве современной музыкальной культуры. *Київське музикознавство*, 45, 68-93.
- Кристева, Ю. (2004). *Избранные труды: Разрушение поэтики*. Москва: Книга света.
- Ляшенко, І. (1991). *Національні та інтернаціональні в музиці*. Київ: Наукова думка.
- Пьеге-Гро, Н. (2008). *Введение в теорию интертекстуальности*. (Г. К. Косиков, В. Ю. Лукасик, & Б. П. Наружова, Пер.). Москва: Издательство ЛКИ.
- Рабинович, В. (2006). Библер В. С. В Н. Конрадова, & А. Рылева (Ред.), *Культурология: люди и идеи* (с. 53-54). Москва: Академический проект; РИК.
- Самойленко, А. И. (2002). *Музыковедение и методология гуманитарного знания. Проблема диалога*. Одесса: Астропринт.
- Соколов, А. С. (1996). *Музыка вокруг нас*. Москва: ИДФ.
- Соколов, А. С. (2004). *Введение в музыкальную композицию XX века*. Москва: ВЛАДОС.
- Чигарёва, Е. (2012). *Художественный мир Альфреда Шнитке*. Санкт-Петербург: Композитор.
- Шнитке, А. (1990). Полистилистические тенденции современной музыки. В В. Холопова, & Е. Чигарева. *Альфред Шнитке: Очерк жизни и творчества* (с. 327-331). Москва: Советский композитор.

References

- Anokhina, S.V. (2009). *Polistilistika v muzykalnoi kulture postmodernizma [Polystylistics in the musical culture of postmodernism]*. (Abstract of Ph Dissertation). Krasnodar State University of Culture and Arts, Krasnodar [in Russian].
- Bakhtin, M.M. (1963). *Problemy poetiki Dostoevskogo [Problems of Dostoevsky's poetics]*. Moscow: Sovetskii pisatel [in Russian].
- Bakhtin, M.M. (1979). Problema teksta v lingvistike, filologii i drugikh gumanitarnykh naukakh. Opyt filosofskogo analiza [The problem of the text in linguistics, philology and other humanities. Philosophical Analysis Experience]. In M. M. Bakhtin, *Estetika slovesnogo tvorchestva [Aesthetics of verbal creativity]* (pp. 300-307). Moscow: Iskustvo [in Russian].
- Bart, R. (1989). *Izbrannyye raboty: Semiotika. Poetika [Selected works: Semiotics. Poetics.]*. (G.K. Kosikov, Trans., Ed.). Moscow: Progress [in Russian].

- Bibler, V.S. (1969). *Tvorcheskoe myshlenie kak predmet logiki* [Creative thinking as a subject of logic]. In S.R. Mikulinskii, & M.G. Iaroshevskii (Eds.), *Nauchnoe tvorchestvo* [Scientific creativity] (pp. 167-220). Moscow: Nauka [in Russian].
- Bibler, V.S. (1991). *Mikhail Mikhailovich Bakhtin, ili Poetika kultury* [Mikhail Mikhailovich Bakhtin, or Poetics of culture]. Moscow: Progress [in Russian].
- Chigareva, E. (2012). *Khudozhestvennyi mir Alfreda Shnitke* [The Art World of Alfred Schnittke]. St. Petersburg: Kompozitor [in Russian].
- Ermolovich, O. (2004). Fenomen polistilistiki v khudozhestvennoi kulture XX veka [The phenomenon of polystylistics in the artistic culture of the 20th century]. In A.A. Legchilin (Ed.), *Person. Culture. Society, Abstracts of Papers of the 1st International Scientific Conference* (pp. 30-32). Minsk: BGU. Retrieved from <http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/46549/1> [in Russian].
- Gachev, G. (1988). *Natsionalnye obrazy mira* [National images of the world]. Moscow: Sovetskii pisatel [in Russian].
- Gasparov, B.M. (1994). *Literaturnye leitmotivy. Ocherki russkoi literatury XX veka* [Literary motifs. Essays on Russian literature of the 20th century]. Moscow: Nauka [in Russian].
- Hribinienko, Yu.O. (2006). *Muzychna polistylistyka u svitli teorii intertekstualnosti*. [Musical polystylistics in the light of the theory of intertextuality]. (Abstract of PhD Dissertation). A.V. Nezhdanova Odesa State Music Academy, Odesa [in Ukrainian].
- Ilicheva, N. (2011). Polistilistika kak fenomen khudozhestvennogo tvorchestva XX v. [Polystylistics as a phenomenon of art works of the 20th century]. In *Znanie. Ponimanie. Umenie* [Knowledge. Understanding. Skill] (Issue 3, pp. 182-186). Moscow: Muzyka [in Russian].
- Ilicheva, N.I. (2015). *Polistilistika kak fenomen evropeiskoi khudozhestvennoi kultury* [Polystylistics as a phenomenon of European art culture]. (Abstract of PhD Dissertation). Moscow State Institute of Culture, Moscow [in Russian].
- Ilin, I.P., & Tcurganova, E.A. (Eds.). (1996). *Sovremennoe zarubezhnoe literaturovedenie: Entsiklopedicheskii spravochnik* [Contemporary Foreign Literature: An Encyclopedic Reference]. Moscow: Intrada [in Russian].
- Kokhanik, I. (2013). Intertekstualnost kak osnova dialoga v prostranstve sovremennoi muzykalnoi kultury [Intertextuality as the basis of dialogue in the space of modern musical culture]. *Kyivske muzykoznavstvo*, 45, 68-93 [in Russian].
- Kristeva, Iu. (2004). *Izbrannye trudy: Razrushenie poetiki* [Selected Works: The Destruction of Poetics]. Moscow: Kniga sveta [in Russian].
- Liashenko, I. (1991). *Natsionalne ta internatsionalne v muzytsi* [National and international in music]. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
- Piégay-Gros, N. (2008). *Vvedenie v teoriyu intertekstualnosti* [Introduction to Intertextuality Theory]. (G.K. Kosikov, Trans., Ed.). Moscow: LKI Publishing [in Russian].
- Rabinovich, V. (2006). Bibler V.S. In N. Konradova, & A. Ryleva (Eds.), *Kulturologiia: liudi i idei* [Cultural Studies: People and Ideas] (pp. 53-54). Moscow: Akademicheskii proekt; RIK [in Russian].
- Samoilenko, A.I. (2002). *Muzykovedenie i metodologiia gumanitarnogo znaniia. Problema dialoga* [Musicology and methodology of humanitarian knowledge. The problem of dialogue]. Odesa: Astroprint [in Russian].
- Shnitke, A. (1990). Polistilisticheskie tendentsii sovremennoi muzyki [Polystylistic tendencies of modern music]. In V. Kholopova, & E. Chigareva, *Alfred Shnitke: Ocherk zhizni i tvorchestva* [Alfred Schnittke: Essay on life and work] (pp. 327-331). Moscow: Sovetskii kompozitor [in Russian].
- Sokolov, A.S. (1996). *Muzyka vokrug nas* [Music around us]. Moscow: IDF.
- Sokolov, A.S. (2004). *Vvedenie v muzykalnuiu kompozitsiiu XX veka* [Introduction to the musical composition of the 20th century]. Moscow: VLADOS [in Russian].
- Vorotyntseva, L.A. (2018). Sovremennye podkhody k probleme polistilistiki [Modern approaches to the problem of polystylistics]. *Filosofsko-kulturologicheskie issledovaniia*, 4. Retrieved from <http://fki.lgaki.info/2018/10/02/современные-подходы-к-проблеме-полис/> [in Russian].

Стаття надійшла до редакції: 18.10.2019

**ПОЛИСТИЛИСТИКА КАК ЯВЛЕНИЕ
ПОСТМОДЕРНИЗМА**

Каплиенко-Илюк Юлия Владимировна
Кандидат искусствоведения, доцент,
Черновицкий национальный университет
им. Ю. Федьковича, Черновцы, Украина

Цель статьи – определить роль полистилистики в контексте культурных процессов XX века, среди которых весомое место принадлежит явлению постмодернизма. Методология исследования заключается в применении таких методов: теоретического обобщения и ретроспективного анализа, помогающие теоретически подтвердить важность выдвинутых положений, историко-культурологический метод, который характеризует сущность процессов развития культуры, диалектический и системный подходы, позволяющие использовать знания различных отраслей искусствоведения и смежных наук, герменевтический метод, который применен для интерпретации понятий, используемых в исследовании. Научная новизна заключается в системном освещении проблем полистилистики в культурном пространстве второй половины XX – начала XXI веков, которые характеризуются явлением постмодернизма, с его интертекстуальностью и стилевым разнообразием. Выводы. Исследована вторая половина XX века с её синтетическим стилевым смешиванием, плюрализмом, разнообразием, что проявилось и в полистилистике. Выявлена связь полистилистики с поисками новых концепций, раскрывающих особенности стилевой системы второй половины XX века. Охарактеризована интертекстуальность как основа полистилистики, которая демонстрирует методологию художественного мышления и характеризует современное культурное пространство. Осуществлены выводы относительно композиторского мышления XX века и современного периода истории музыки, в основе которого лежат принципы взаимодействия культур, выраженные их диалогом и полилогом, интертекстуальностью, интеграцией жанрово-стилевых признаков, проявлением межкультурных контаминаций в сфере семиотики, формообразующих процессов. Все эти признаки указывают на полистилистический характер музыкального искусства постмодернизма.

Ключевые слова: полистилистика; постмодернизм; музыкальный текст; интертекстуальность; диалог культур

**POLYSTYLISTICS
AS A PHENOMENON
OF POSTMODERNISM**

Yuliya Kapliyenko-Iliuk
PhD in Arts, Associate Professor,
Y. Fedkovich Chernivtsi National University,
Chernivtsi, Ukraine

The purpose of the article is to determine the role of polystylistics in the context of the cultural processes of the 20th century, among which the most important is the phenomenon of postmodernism. The research methodology is to apply the following methods: theoretical generalization and retrospective analysis that help to confirm the importance of the proposed statements in theory, historical and cultural method, which characterizes the essence of development processes of culture, dialectical and systematic approaches that allow the use of knowledge of different aspects of Art Studies and the related sciences, a hermeneutic method that is used to interpret the concepts used in the study. The scientific novelty lies in the systematic coverage of the problems of polystylistics in the cultural environment of the second half of the 20th – beginning of the 21st centuries, which is characterized by the phenomenon of postmodernism, with its intertextuality and style diversity. Conclusions. The second half of the 20th century was investigated with its synthetic stylistic blending, pluralism, multicolourism, which was also evident in polystylistics. The connection of polystylistics with the search for new concepts that reveal the peculiarities of the style system of the second half of the twentieth century has been determined. Intertextuality is characterized as the basis of polystylistics, which demonstrates the methodology of artistic thinking and characterizes contemporary cultural space. Conclusions have been made regarding the composers' thinking of the 20th century and the modern period of the history of music, which are based on the principles of interaction of cultures, expressed by their dialogue and polylogue, intertextuality, integration of genre-style features, manifestation of intercultural contaminations in the field of semiotics and styling processes. All these signs point to the polystylistic nature of postmodern music art.

Keywords: polystylistics; postmodernism; musical text; intertextuality; dialogue of cultures